

**ХИЛАНДАРСКИ
ЗБОРНИК 15**

ХИЛАНДАРСКИ ЗБОРНИК

ACADÉMIE SERBE DES SCIENCES ET DES ARTS

COMITÉ DE CHILANDAR

RECUEIL DE CHILANDAR

15

DIRECTEUR MIRJANA ŽIVOJINOVIĆ

BELGRADE 2021

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
ХИЛАНДАРСКИ ОДБОР

ХИЛАНДАРСКИ ЗБОРНИК

15

УРЕДНИК МИРЈАНА ЖИВОЈИНОВИЋ

БЕОГРАД 2021

РЕДАКЦИОНИ ОДБОР:

ЂОРЂЕ БУБАЛО, МИРЈАНА ЖИВОЈИНОВИЋ, ФОКИОН КОЦАГЕОРГИС, ЉУБОМИР
МАКСИМОВИЋ, БОЈАН МИЉКОВИЋ, СРЂАН ПИРИВАТРИЋ, ЗОРАН РАКИЋ,
ВИКТОР САВИЋ, ГОЈКО СУБОТИЋ, ПЛУТАРХ ТЕОХАРИДИС, АНАТОЛИЈ АРКАДЈЕВИЧ
ТУРИЛОВ, АЛЕКСАНДАР ФОТИЋ, КРИТОН ХРИСОХОИДИС, ДЕЈАН ЦЕЛЕБЦИЋ

СЕКРЕТАР РЕДАКЦИЈЕ:

ВИКТОР САВИЋ

COMITÉ DE RÉDACTION:

ЂОРЂЕ БУБАЛО, КРИТОН ХРИССОХОИДИС, ДЕЈАН ДՃЕЛЕБДՃИЋ, АЛЕКСАНДАР
ФОТИЋ, РНОКИОН КОТЗАГЕОРГИС, ЛЈУБОМИР МАКСИМОВИЋ, БОЈАН МИЉКОВИЋ,
СРЂАН ПИРИВАТРИЋ, ЗОРАН РАКИЋ, ВИКТОР САВИЋ, ГОЈКО СУБОТИЋ, ПЛУТАРХОС
ТЕОХАРИДИС, АНАТОЛИЈ АРКАДЈЕВИЧ ТУРИЛОВ, МИРЈАНА ЖИВОЈИНОВИЋ

SÉCRETAIRE DE LA RÉDACTION:

ВИКТОР САВИЋ

АМБЛЕМ: РЕЉЕФ НА КАМЕНОЈ ПЛОЧИ
ГЛАВНА ЦРКВА МАНАСТИРА ХИЛАНДАРА
ПРИПРАТА КНЕЗА ЛАЗАРА, XIV ВЕК

ДАМЈАНОВ ЗБОРНИК (БЕЧКИ СЛОВЕНСКИ РУКОПИС БР. 24): СЛОВЕНСКЕ ПАРАЛЕЛЕ И ВИЗАНТИЈСКИ ИЗВОРИ*

ЈОХАНЕС РАЈНХАРТ

А п с т р а к т. – Дамјанов зборник је српски цветно-триодни панагирик треће четвртине XIV века. Данас се чува у Бечкој Националној библиотеци, до прве трећине XIX века налазио се у Хиландарском манастиру. Садржи 34 текста, пре свега преводе византијских црквених отаца, осим тога један апокриф и по један текст Јована Егзарха и Климента Охридског. У чланку се утврђују грчки извори сваког текста, те се наводе паралелни текстови других старословенских и црквенословенских преписа. На темељу језичке анализе показује се да осим текстова из старословенског канона има и слој текстова преведених у каснијем раздобљу.

К љ у ч н е р е ч и: Дамјанов зборник, старосрпска преводна хомилитика, грчки црквени оци, старословенски текстови, језички србизми, средњебугарска језичка обележја, време превода византијских текстова

Дамјанов зборник је српски цветно-триодни панагирик (од Васкрса до Васкрсења свих светих) треће четвртине XIV века.¹ Писар назива зборник „Златоустом“ (л. 309r7). Он такође наводи своје име у поговору (л. 309r10–13: *тpоудомъ же потъщаниємъ многогрѣшнааго дамјана монаха. въ монастыри же г(лаго)лѣдныи хиландарь.*) и у запису на л. 309v: *помените же и тpоудившаго се дамјана, ах(ъ).* Дамјану се приписује и неколико других рукописа.² Рукопис је 1827. године био купљен у Хиландарском манастиру за Бечку дворску библиотеку (данас Аустријска национална библиотека)³. Зборник садржи 34 текста: један апокриф, преведен с латинскога језика, Никодимово јеванђеље, један оригиналан текст Климента Охридскога и један оригиналан текст Јована Егзарха, а такође 31 текст грчких црквених отаца (два од њих вероватно је превео Јован Егзарх).

* Чланак је промењена и проширена верзија краткога излагања на 23. међународном византолошком конгресу, одржаном у августу 2016. године у Београду (округли сто „Роль славянских переводов в истории византийской литературы и церковной письменности“).

1 Ј. Проловић, *Српски рукописи XIII и XIV века у Бечу и манастир Хиландар*, Хиландарски зборник 6 (Београд 1986) 205.

2 Л. Цернић, *О атрибуцији средњовековних српских ћириличких рукописа*, *Текстологија средњовековних јужнословенских књижевности* (14–16. новембра 1977), Београд 1981, 338, 350–351.

3 Уп. F. J. Thomson, *Jernej Kopitar and the Acquisition of Slavonic Codices from Chilandari and Zographou for the Imperial Court Library at Vienna in 1827*, *Wiener slavistisches Jahrbuch* 45 (Wien 1999) 201–218, посебно стр. 209, нап. 39.

Ради се о следећим ауторима: Амфилохије Иконијски, Василије Селевкијски (?), Григорије Антиохијски, Дијадох Фотикијски, Псеудо-Јевсевије Александријски, Псеудо-Епифаније Кипарски, Јован Златоусти, Кирил Јерусалимски, Леонтије Јерусалимски, Прокло Цариградски и Северијан Гавалски. У опису словенских рукописа Бечке библиотеке наводе се само аутори, који се спомињу у самом рукопису, између осталог и такви, чије ауторство није исправно одређено, анонимни списи нису атрибуирани, грчки извори уопште нису споменути.⁴

Најбројнији текстови зборника припадају Јовану Златоустоме, њих је укупно 18. Поред њих два су текста (№ 8, 28), чији изворник још није одређен. У тај број су урачунате такође Псеудо-Златоустове хомилије (посреди су бројеви 7/CPG 4673, 11/CPG 4612, 13/CPG 4605, 17/CPG 4653, 18/CPG 4651, 19/CPG 4592, 20/4534, 21/4532 и 27/CPG 4536). У шест случајева у рукопису се тврди да је њихов аутор Јован Златоусти, али у стварности њихови аутори су Леонтије Јерусалимски (№ 4; Поч.: Бл(а)го вѣмѣ и все доброгласно. и под(о)вно н(ь)ниашнѣмоу вѣмѣни), Псеудо-Епифаније Кипарски (№ 5; Поч.: Вѣставъ вѣ третн д(ь)нѣ г(спод)ъ нашъ Ис(у)х(ри)с(т)ъ), Климент Охридски (№ 6; Поч.: Д(ь)н(ь)сь възлюбленїи тьмнага мѣста обходитъ вл(а)д(ь)ка нашъ), Прокло Цариградски (№ 14; Поч.: Се во приспѣхъ вамъ длгъ повѣдати. длгъ ѿ мене подавающа), Амфилохије Иконијски (№ 16; Поч.: ꙗкоже свѣтоноснаа лоуна ноши тьмноу бѣлещи)⁵ и Северијан Гавалски (№ 25; Поч.: Всакин оубо д(ь)нѣ свѣтъль. снннннѣ лоуче носещи). С друге стране, један Псеудо-Златоустов текст приписује се Атанасију Александријском (№ 11; Поч.: Вѣтера брат(ь)нѣ ѿ нароцѣ пасхы нѣтто г(а)голахомъ). Другим црквеним оцима припада различит број хомилија: Амфилохију Иконијском – 1, Василију Селевкијском – 1? (№ 30), Григорију Антиохијском – 1, Дијадоху Фотикијском – 1, Псеудо-Јевсевију Александријском – 3, Псеудо-Епифанију Кипарском – 2, Кирилу Јерусалимском – 1, Леонтију Јерусалимском – 1, Проклу Цариградском – 3? (№ 30 можда припада Василију Селевкијском) и Северијану Гавалском – 1. Најкаснији аутори су Григорије Антиохијски (крај VI века) и Леонтије Јерусалимски (VII век). Разуме се само по себи да су оба аутора старобугарских оригиналних дела, Климент Охридски и Јован Егзарх, живели у знатно доцнијем раздобљу, крајем IX века или на почетку X века.

За неколико текстова Дамјановога зборника постоје паралелни текстови у старословенским рукописима, и то у Ключевом зборнику (1×; № 1; Силазак Исуса у ад; CPG 3768, Поч.: Чѣто се дньсь вѣзмлѣвиѣ на зѣмли⁶) и у Супрасалском зборнику (2×; № 1, № 8, Поч.: Вѣ тѣ д(ь)нѣ. и се два бѣста идоуща поутемъ). Има паралелних текстова и у старим црквенословенским рукописима: Тржаставнику/Златоусту Ф. п. I. 46 (1×; № 5), Успенском зборнику (5×; № 5, 12, 16, 24, 29), Михановићевом хомилијару (9×; № 1, 2, 6, 8, 15, 16, 18, 24, 27), Германовом зборнику (4×; № 1, 15, 17, 31). Три хомилије Дамјановога зборника постоје у старословенским/црквенословенским зборницима у старијим преводима. То се односи на текст № 14, који припада Проклу Цариградском

4 G. Birkfellner, *Glagolitische und kyrillische Handschriften in Österreich*, Wien 1975, 147–150, II/49.

5 Уп. F. J. Thomson, *The slavonic translations of the Oratio in Mesopentecosten, in paralyticum, et in*

illud 'Nolite iudicare secundum faciem' attributed variously to Amphilochius of Iconium and John Chrysostom, Byzantion 54 (Paris 1984) 593–601.

6 У Дамјановом зборнику недостаје почетак овог текста.

(CPG 5832; Поч.: *Се бо приспѣхъ вѣмъ длѣгъ повѣдати. длѣгъ ѿ мене подавающа*), чији други превод се чита у Супрасаљском зборнику (текст № 44, л. 498–508; Поч.: *Идѣ длѣгъ вѣмъ отъдати. длѣгъ ꙗ мнѣ дѣжштоумоу*), а такође на № 16, хомилију Амфилохија Иконијског (CPG 3236; Поч.: *Иѣкоже свѣтоноснаа лоуна ноши тъмноѣ бѣлаши и ѣже по земли. и ѣже по морю плавателемъ*), заступљеној у другом преводу у Успенском зборнику (№ 38, лл. 250б8–254г25; Поч.: *Иѣкоже свѣтъль м(ѣ)с(а)ць ношноѣ обѣлаѣ. иже и по земли и по морю пловоуцинмъ*) као и на № 34 (Поч.: *Понѣже петидесетницоу с(вѣ)т(а)го прѣзд(ѣ)ника свѣршисмо*), тексту на Васкрсење свих светих, који је у старијим рукописима (Успенски зборник [№ 45, л. 282г1–287г24; Поч.: *Отъниелѣже чистын прѣздъникъ патѣдесѣтънын прихода д(о)уха с(в)тааго сѣтворихомы*], Михановићев хомилијар) преведен другачије. Међутим, постоји и рукопис, чији текстови се потпуно подударају⁷ с Дамјановим зборником, посреди је српски зборник № 299 Библиотеке Румунске академије наука из средине XIV века: у њему се само на два места разликује редослед текстова.

У овом чланку настојаћемо да размотримо структуру Дамјановога зборника. За ову сврху постоји цели низ критерија: постојање текстова у другим, пре свега у старијим преписима, анализа језика и цитати из Светог писма. Нема сумње да у оквиру чланка можемо само истражити неке аспекте зборника. У идеалном погледу анализи треба да претходи критичко издање свакога текста, међутим, то није могуће већ зато што имамо на располагању само ограничен број паралелних преписа. Ипак, ваља нагласити да се истраживачи старих словенских хомилијских текстова сада налазе у много бољем положају, него аутори класичних радова последње четвртине XX века, од којих овде спомињемо само Емилију Блахову⁸, Климентину Иванову⁹ и Дитриха Фрејданка¹⁰. У мало бољој ситуацији био је Христијан Ханик¹¹, када је писао своју књигу, јер је већ могао искористити понеке приручнике. У садашње време располажемо појединим новим издањима словенских текстова и књигама, које олакшавају тражење паралелних словенских преписа и грчких изворника.¹²

Што се тиче издања, можемо их расподелити у четири групе: 1. Издање текстова Дамјановога зборника; 2. Критичко издање текстова, у којем се наводе разнотченија из Дамјановога зборника; 3. Текстови Дамјановога зборника, који се издају према паралелним преписима; 4. Текстови Дамјановога зборника, који постоје у другом словенском преводу, који је издат.

7 P. P. Panaitescu, *Manuscrisele slave din Biblioteca Academiei RPR*, 1, București 1959, 401–403.

8 Э. Я. Благова, *Значение Хлудовского сборника № 55 для изучения состава древнейших славянских гомилетических сборников*, Археографический ежегодник за 1978 год (Москва 1979) 163–169; E. Bláhová, *Význam srbských rukopisů pro studium staroslověnského homiliáře*, *Текстологија средњовековних јужнословенских књижевности* (14–16. новембра 1977), Београд 1981, 225–229.

9 Кл. Иванова, *Цикл великопостных гомилиј в гомилијарши Михановича*, Труды Отдела Древнерусской лиературы XXXII (Ленинград 1977)

219–244; Кл. Иванова, *Неизвестна редакция на триодния панегирик в състава на триода*, *Старобългарска литература* 20 (София 1987) 20–39.

10 D. Freydank, *Verzeichnis griechischer Paralleltexzte zum Uspenskiy сборник*, *Zeitschrift für Slawistik* XVIII (Berlin 1973) 695–704.

11 Ch. Hannick, *Maximos Holobolos in der kirchenslavischen Literatur*, Wien 1981.

12 Уп., нпр., Е. Э. Гранстрем, О. В. Творогов, А. Валевиџос, *Иоанн Златоуст в древнерусской и южнославянской письменности XI–XVI веков. Каталог гомилии*, С.-Петербург 1998.

ad 1. Из текстова Дамјановога зборника издат је само један текст, и то Никодимово јеванђеље (№ 3)¹³.

ad 2. Издања с разнотченијима нашега рукописа су следећа: Силазак Исуса у ад (№ 1; СРГ 3768)¹⁴; осим тога, постоје издања различитих преписа: Ключевог зборника, Супрасаљског зборника, Михановићевог хомилијара и Германовог зборника); васкрсна хомилија Климента Охридског (№ 6)¹⁵; Слово Јована Златоустог о ученицима из Емауса (№ 8)¹⁶; васкрсна хомилија Јована Златоустог, у преводу презвитера Јована (№ 9; СРГ 4425)¹⁷.

ad 3. Издања текстова Дамјановога зборника према паралелним преписима добро су заступљена: Слово Псеудо-Јевсевија Александријског у Велику суботу (№ 2; СРГ 5522 = ВНГ 685r; Успенски зборник, ТСЛ № 12, Михановићев хомилијар); Слово на Ускрс Псеудо-Јевсевија Александријског (№ 5; СРГ 5527 = ВНГ 635u; Успенски зборник); Слово на Ускрс Григорија Антиохијског (№ 12; СРГ 7384; Успенски зборник); Томина недеља (№ 15; Михановићев хомилијар, Германов зборник), Слово Амфилохија Иконијског на 4. недељу после Ускрса (№ 16; Михановићев хомилијар), Слово на среду пред Преполовљењем (№ 17; Германов зборник), Слово на Преполовљење (№ 18; Михановићев хомилијар), Слово на 5. недељу после Васкрса (№ 19; новембарски том Макаријевих Великих минеја), Слово на Вазнесење Јована Егзарха (№ 24; Успенски зборник, Германов зборник), Слово на Педесетницу (№ 29; Успенски зборник, Златоуст Јагићев), Слово на Педесетницу Прокла Цариградског (№ 31; Германов зборник), Слово на Педесетницу Кирила Јерусалимског (№ 32; 16. Оглашење; мартовски том Макаријевих Великих минеја), Васкрсење свих светих (№ 33; новембарски том Макаријевих Великих минеја).

ad 4. Други превод текста у Дамјановом зборнику је издан: Слово Прокла Цариградског на неверног Тому (№ 14; СРГ 5832 = ВНГ 1839; Супрасаљски зборник), Слово Амфилохија Иконијског на 4. недељу после Ускрса (№ 16; СРГ 3236; Успенски зборник) и Слово Псеудо-Јована Златоустог на Васкрсење свих светих (№ 34, СРГ 4365; Успенски зборник, Михановићев хомилијар).

У језику Дамјановога зборника има сразмерно мало нових србизама (не узимају се овде у обзир старије појаве – такве као деназализација носних самогласника и стапање самогласника /i/ и /y/). На графичком нивоу среће се неколико примера удвајања танког јера у завршетку генетива множине (нпр., пеленъ, прор(о)къъ, оуъзь, ѿѿць). На подручју фонетике уочавају се ретки примери прелаза јага у /e/ (нпр. тело, целоѿните, стеканню, сѿмо). Још су ређи примери прелаза *vъ и *vъ у и (можда, оутрнѣ [30, 269r13] – оі χαλκευταί; *вѣтрн?), али у рукопису готово без изузетка пише се глагол възоупити (стсл. възъпити). Бугарска или македонска вокализација полугласника среће се готово без

13 Љ. Стојановић, *Неколико рукописа из Царске Библиотеке у Бечу*, Гласник Српског Ученог Друштва 63 (Београд 1885) 89–120; А. Vaillant, *L'évangile de Nicodème. Texte slave et texte latin*, Genève, Paris 1968 (само у разнотченијима).

14 А. Vaillant, *L'homélie d'Épiphane sur l'ensevelissement du Christ. Texte vieux-slave, Texte grec et traduction française*, Radovi Staroslavenskog instituta 3 (Zagreb 1958) 7–101.

15 Б. Ст. Ангелов, К. М. Куев, Хр. Кодов, Кл. Иванова, *Климент Охридски. Сѣбрани сѣчненія*, 2, София 1977, 318–319.

16 *Супрасаљски или Ретков сборник*, 2, изд. Й. Заимов, М. Капалдо, София 1983, 403–419.

17 Е. Велковска, К. Иванова, *Словото за пасха от Йоан Презвитер (Йоан Екзарх?), Пѣние цло Георгию. Сборник в чест на 65-годишнината на проф. дѣн Георги Попов*, София 2010, 367–399.

језичким обележјима велика је вероватноћа да је посреди превод настао после старословенског раздобља, то значи после XI века. То се односи на текстове № 4 (уп. дѣтен [4, 69r14]), № 7 (уп. велен [7, 84r1, 84r11]), № 11 (уп. настоуцоуоу [11, 111v17–18], вѣцен [11, 112v8]), № 14 (уп. сню [14, 147v22; ген. јд.]), № 19 (уп. сѣоковницоу [19, 182v20–21]), № 20 (уп. на послѣдокъ [20, 197r14] – ἐπ' ἐσχάτου), № 27 (уп. звѣрен [27, 247v5], оуѣрѣплѣн [27, 247v22]), № 34 (въводѣѣѣѣѣѣ [34, 301r3], ѿ напастен [34, 302r15]).

Додатно оправдање за касно датирање преведених текстова јесу цитати из јеванђеља, који се слажу с редакцијом или преводом насталим у време после старословенског канона. Наведимо барем следећа два примера:

1. вѣсть 24/168r15] = Герм 215r8; ТСЛ146, 136r1; МДА48, 434v12] Мар оумѣтъ (Јов 7.15); различтеније Дамјановога зборника одговара преводу Теофилакта Охридскога (XII века)²⁶.

2. въпрошоу (28, 258v6] Мар оумољж (Јов 14.16); различтеније Дамјановога зборника се подудара с преводом Теофилакта Охридскога (XII века)²⁷.

Језичка карактеристика, распрострањеност текстова, а такође разлике неких цитата из Светог писма – све то доводи до закључка да део текстова у Дамјановом зборнику није био преведен пре XII или XIII века, а већи њихов део, вероватно, у Бугарској или у Македонији. Да бисмо се уверили у исправност тога закључка, требало би истражити већи број рукописа него што је било могуће до сада.

Као резултат учињених запажања можемо рећи следеће. Дамјанов зборник је својеврстан зборник с хомилијама Цветног циклуса (од Васкрса до Васкрсења свих светих). Све преведене хомилије, чији аутор је одређен – само два текста су изузетак у овом погледу – написали су грчки црквени оци. Нема аутора новијег времена. Можемо да претпоставимо да је архетип нашег рукописа и његовог „близанца“, српскога зборника № 299 Библиотеке Румунске академије наука, настао на почетку XIV века или крајем XIII века. Део превода 34 текста нашег зборника настао је још у раздобљу старословенских споменика, јер се налази у старословенским преписима (Клочев зборник, Супрасаљски зборник) или у старим црквенословенским рукописима (Тржаставник/Златоуст Ф. п. I. 46 из XII века, Успенски зборник XII/XIII века, Михановићев хомилијар, Германов зборник).²⁸ С друге стране, неки текстови нашег зборника вероватно су настали касније, током XII или XIII века. У прилог таквој хронологији говори распрострањеност текстова у каснијим рукописима, језичка карактеристика и – у појединачним случајевима – цитати из Светог писма у редакцији насталој после старословенског раздобља (на пример, редакција Теофилакта Охридског). У три случаја текст у Дамјановом зборнику разликује се од старословенског превода и вероватно

26 А. А. Алексеев, А. А. Пичхадзе, М. Б. Бабицкая, И. В. Азарова, Е. Л. Алексеева, Е. И. Ванеева, А. М. Пентковский, В. А. Ромодановская, Т. В. Ткачева, *Евангелие от Иоанна в славянской традиции*, Санкт-Петербург 1998, 33.

27 Ibidem, 67.

28 Уп. о старословенској баштини у старој српској књижевности: А. А. Турилов, *Роль сербской традиции в сохранении древнейших памятников славянской литературы*, Славянский альманах 1998 (Москва 1999) 17–29 (прештампано у: *Межславянские культурные связи эпохи Средневековья и Источниковедение истории и культуры славян*, Москва 2012, 182–191).

је био преведен у доцније време. За традицију превода грчке патристике (такозвана *Nebenüberlieferung*) наш зборник садржи цео низ текстова, који се не спомињу у приручнику *Clavis Patrum Graecorum*: они су вредни спомена у будућем допунском тому тога издања.

ПОПИС ТЕКСТОВА ДАМЈАНОВОГА ЗБОРНИКА²⁹

1. 1r1–20v14, без почетка (Псеудо-Епифаније Кипарски, СРГ 3768; Поч.: Чѣго се дньньсѣ безмѣвнѣ на землн; Клоц³⁰ Супр³¹ Мих³² Герм³³)

2. 20v15–31r8 (Псеудо-Јевсевије Александријски, СРГ 5522 + СРГ 5523 + СРГ 5526 = ВНГ 635r; Усп³⁴, ТСЛ 12³⁵, Мих³⁶)

ВѢ ТѢЖДЕ Д(Ъ)НѢ. слово пр(Ѣ)под(о)бнаго ѿ(тѣ)ца нашего Іѵвсевіа алезандрьскаго. ѿ съшьствн Іѵанна пр(Ѣ)д(ѣ)тѣте въ адѣ. бл(а)го(с)ло(в)ннѣ ѿ(тѣ)тѣ.

Поч.: Вѣзлюбленїи. добро кс(тѣ) рещи каково кс(тѣ) бл(а)говѣщенїе Іѵанна пр(Ѣ)д(ѣ)т(ѣ)те въ адѣ.

3. 31r9–68v22 (Никодимово јеванђеље; ТСЛ 145³⁷, cod. Vindob. slav. 9³⁸, cod. Vindob. slav. 76³⁹)

ЧТЕННІЯ НА ВѢСКР(Ъ)С(Ѣ)ННІЕ Г(ОСПОДЬ)ННѢ. дѣянїе с(вѣ)тѣтѣ тронце. сътворено Кариномѣ и Ливеѿшемѣ. бл(а)го(с)ло(в)ннѣ ѿ(тѣ)тѣ : ~

Поч.: Вѣ нидѣ с(вѣ)тѣтѣ тронце, начѣтѣ дѣянїа сп(а)са и г(оспод)а нашего Іс(уса) Х(ри)с(т)а. таже ѿбрѣте Феѿд(о)сїе великыи ц(ѣ)сарь въ Иер(у)с(а)л(и)мѣ.

4. 68v1–72r2 (Леонтије Јерусалимски, СРГ 7890; Волок 431⁴⁰, МДА 48⁴¹, ТСЛ 146⁴²)

ИЖЕ ВѢ С(ВѢ)ТЫИХ(Ъ) ѿ(тѣ)ца нашего Іѵанна злат(о)ѿустаго, слово, на прѣславное вѣскр(ѣ)сенїе г(оспод)а нашего Іс(уса) Х(ри)с(т)а. бл(а)го(с)ло(в)ннѣ ѿ(тѣ)тѣ

Поч.: Бл(а)го вѣрѣме и все доброгласно. и под(о)бно н(ѣ)нашнѣмоу вѣрѣмени. и кѣмше вѣроу намѣ с(вѣ)топѣвцоу Д(а)в(ѣ)доу г(ла)голющоу.

29 Ваља истакнути да попис паралелних рукописа није потпун. Најважнији су били најстарији рукописи.

30 Clozianus. *Staroslověnský hlaholský sborník Tridentický a Innsbrucký*, vyd. A. Dostál, Praha 1959, 95.

31 *Супрасълски*, 355.

32 VI. Mošin, *Ćirilski rukopisi Jugoslavenske akademije*, I. *Opis rukopisa*, Zagreb 1955, 97.

33 Е. Мирчева, *Германов сборник от 1358/1359 г. Изследване и издание на текста*, София 2006, 600.

34 T. V. Čertorickaja, *Vorläufiger Katalog Kirchenglavischer Homilien des beweglichen Jahreszyklus. Aus Handschriften des 11.–16. Jahrhunderts ostslavischer Provenienz*, Düsseldorf 1994, 292, 11.4.23; 537.

35 Ibidem, 298, 11.5.16; 536.

36 Mošin *Ćirilski rukopisi*, 97.

37 Čertorickaja *Vorläufiger Katalog*, 337, 11.7.84; 568.

38 Birkfellner *Glagolitische und kyrillische*, 206, II/78.

39 Ibidem, 226, II/82.

40 Čertorickaja, *Vorläufiger Katalog*, 320, 11.7.23; 557; *Опись рукописей перенесенных из Библиотеки Иосифова Монастыря в Библиотеку Московской Духовной Академии, Иеромонаха Иосифа, Чтения в Обществе Истории Древностей Российских 1881/3 [1882]*, 54.

41 Čertorickaja, *Vorläufiger Katalog*, 320, 11.7.23; 566.

42 Ibidem, 20, 11.7.23; 636.

5. 72r3–79r17 (Псеудо-Јевсевије Александријски, СРГ 5527 = ВНГ 635и; РНБ
Ф. р. I. 46⁴³, Усп⁴⁴, НБС 645⁴⁵, Деч 84⁴⁶)

Тогожде Јованна злат(о)устаго слово. на прѣславное въскр(ь)сеннѣ г(оспод)а нашего Ис(уса)
Х(ри)с(т)а. бл(аго)с(ло)ви, ѿ(тъ)чѣ : ~

Поч.: Въставъ въ трети д(ь)нь г(оспод)ъ нашъ Ис(у)х(ри)с(т)ъ. жизнь мирови дае, и се
нѣци ѿ коустодне пришѣд(ь)ше къ нюдесомъ рѣше.

6. 79v18–82r22 (Климент Охридски; Мих⁴⁷, Милеш⁴⁸, Хлуд 55⁴⁹)

Тогожде Јованна злат(о)устаго, слово на въскр(ь)сеннѣ х(ри)с(то)во. бл(аго)с(ло)ви, ѿ(тъ)чѣ(е) :

Поч.: Д(ь)н(ь)сь възлюбленѣи тъмнаа мѣста ѿбходитъ вл(а)д(ь)ка нашъ. д(ь)нсь(ь)
мѣднаа врат(а) ськроушилъ. д(ь)нсь(ь) затворе желѣзные сломилъ.

7. 82v1–85v4 (Псеудо-Јован Златоусти, СРГ 4673; Волок 431⁵⁰, МДА 48⁵¹, ТСЛ
146⁵²)

Тогожде Јованна злат(о)устаго слов(о). на с(ве)тоѣ въскр(ь)сеннѣ х(ри)с(то)во. бл(аго)с(ло)ви,
ѿ(тъ)чѣ :

Поч.: Зѣло ми н(ь)ниа оумь дръжитъ г(о)с(по)дъскаго въскр(ь)сеннѣ, и дивнаго видѣннѣ
танны.

8. 85v5–92r5 (Оригинал непознат; Супр⁵³, Мих⁵⁴, *Милеш⁵⁵, Гомир⁵⁶, Волок
431⁵⁷, МДА 48⁵⁸, ТСЛ 146⁵⁹)

Въ тоужде нед(ѣ)лю. тогожде Јованна злат(о)устаго, на въскр(ь)сеннѣ х(ри)с(то)во. ѿ
лоуки с(в)ет(а)го еу(а)г(е)лнѣа. бл(аго)с(ло)ви, ѿ(тъ)чѣ :

Поч.: Въ тъ д(ь)нь. и се два вѣста идоща поутемь. въ вьсь соуцоюю далече ѿ
Нер(у)с(а)л(н)ма, ̅̅̅ (= 60) пьприць. ѣнже нде ѿмлаоуць.

43 Ibidem, 314, 11.7.07; 536.

44 Ibidem, 325, 11.7.40; 537.

45 Љ. Штавланин-Ђорђевић, М. Гроздановић-
Пајић, Л. Цернић, *Опис ћирилских рукописа
Народне библиотеке Србије*, Београд 1986, 336.

46 Д. Богдановић, Љ. Штавланин-Ђорђевић,
Б. Јовановић-Стипчевић, Љ. Васиљев, Л. Цер-
нић, М. Гроздановић-Пајић, *Опис ћирилских
рукописних књиѣа манастира Високи Дечани*,
Књига прва, пр. Н. Р. Синдик, Београд 2011, 336.

47 Mošin, *Ćirilski rukopisi*, 97.

48 М. Capaldo, *Contributi allo studio delle
collezioni agiografico-omiletiche in area slavica.
Struttura e preistoria del „Panegirico di Mileševa“*,
Europa Orientalis VIII (Roma 1989) 229.

49 *Описание рукописей и каталог книг церков-
ной печати библиотеки А. И. Хлудова*, Сост.
Андрей Попов, Москва 1872, 67.

50 Čertorickaja, *Vorläufiger Katalog*, 320, 11.7.24;
557; *Опись рукописей*, 54.

51 Ibidem, 320, 11.7.24; 566.

52 Ibidem, 320, 11.7.24; 636.

53 Ibidem, 316, 11.7.14; 535; *Супрасълски*, 403.

54 Mošin, *Ćirilski rukopisi*, 97.

55 Capaldo, *Contributi allo studio*, 230.

56 Вл. Мошин, *Ћирилски рукописи у Пови-
јесном музеју Хрвајске. Койишарева збирка
словенских рукописа и Цојсов ћирилски одломак
у Љубљани*, Београд 1971, 86.

57 Čertorickaja, *Vorläufiger Katalog*, 316, 11.7.14;
557; *Опись рукописей*, 54.

58 Čertorickaja, *Vorläufiger Katalog*, 316, 11.7.14;
566.

59 Ibidem, 316, 11.7.14; 636.

9. 92r6–98v15 (Јован Златоусти / Јован Егзарх, СРГ 4425, РГ 59.467–471; САНУ 19⁶⁰, Волок 432⁶¹, Волок 433⁶²)

Поч.: Отидоста же пакы къ себѣ оученика днеща се.

10. 98v16–106v22 (Јован Златоусти / Јован Егзарх, СРГ 4425, РГ 59.422–425 + ? [Крај се не подудара]; САНУ 19⁶³, Волок 432⁶⁴, Волок 433⁶⁵)

Поч.: Понѣже рет(е) оубѡ много имамъ г(лаго)лати, нь не можете трѣпѣти мнѣ.

11. 107r1–127v2 (Псеудо-Јован Златоусти, СРГ 4612; Волок 432⁶⁶, Волок 433⁶⁷, Волок 437⁶⁸)

С(ве)таго Афанасна Архїеп(н)скопа Алезандрьскаго. сказаннїе ѡ празнициѣ пасхы. бл(аго)с(ло)вн ѡ(тъ)чїе:

Поч.: Вѣчера брат(ѣ)нѣ ѡ нароцѣ пасхы нѣчто г(лаго)лахомъ. понѣже быс(тъ) нѣкога распра се назнаменахомъ въ нмѣ г(оспод)а нашего Ис(у)х(ри)с(т)а.

12. 127v3–137v22 (Григорије Антиохијски, СРГ 7384 [Крај се не подудара]; Усп⁶⁹, Чуд 20⁷⁰, Волок 431⁷¹, МДА 48⁷², Тих 50⁷³)

С(ве)таго ѡ(тъ)ца нашего Григорина нисьскаго, слово. ѡ трид(ѣ)невнѣмъ въскр(ѣ)сени г(оспод)нн. и ѡ Іосифѣ аримафен. и ѡ мироносицахъ. бл(аго)с(ло)вн, ѡ(тъ)чїе :

Поч.: Похвальнѣ цр(ѣ)ковнынъ съ законъ. готовен ны трид(ѣ)невннѣ памѣти празновати сп(а)са нашего Ис(у)х(ри)с(т)а. слышите оубѡ възлюбленаго намъ неизрѣт(е)нноу ю танноу.

13. 138r1–139r11 (Псеудо-Јован Златоусти, СРГ 4605, РГ 59.721–724; F. I. 829⁷⁴, Деч 85⁷⁵, НБС 338⁷⁶, МДА 48⁷⁷, ТСЛ 404⁷⁸)

Иже въ с(ве)т(ѣ)хъ ѡ(тъ)ца нашего Іоанна архнїепнскопа коньстантина града злат(о)уस्ताго. словѡ оучнтельно : ~

Поч.: Яще кто бл(а)гоучствнѣ и б(о)голюбнѣ. да насладнт' се добраго н(ѣ)ннашнаго трѣжства. Яще кто ѿ рабѣ бл(а)гонравныхъ, да вьнндеть радоуїе се въ радос(тъ) г(оспод)а своѣго.

60 Љ. Стојановић, *Кайјалої рукојиса и шїам-їаннх кнїиїа. Збирка Срїске Краљевске Академије*, Београд 1901, 59.

61 *Опись рукописей*, 59.

62 *Ibidem*, 62.

63 Стојановић, *Кайјалої рукојиса*, 59.

64 *Опись рукописей*, 59.

65 *Ibidem*, 62.

66 *Ibidem*, 59.

67 *Ibidem*, 62.

68 *Ibidem*, 74.

69 Čertorickaja, *Vorläufiger Katalog*, 318, 11.7.20; 537.

70 *Ibidem*, 309, 11.6.22; 546.

71 *Ibidem*, 318, 11.7.20; 557; *Опись рукописей*, 54.

72 Čertorickaja, *Vorläufiger Katalog*, 318, 11.7.20; 565.

73 Б. Христова, В. М. Загребин, Г. П. Енин, Е. М. Шварц, *Славянские рукописи болгарского происхождения в Российской национальной библиотеке*, Санкт-Петербург, София 2009, 184.

74 *Ibidem*, 172.

75 Богдановић, *Опис ћирилских рукојисних кнїиїа*, 341.

76 Штавланин-Ђорђевић, *Опис ћирилских рукојиса*, 246.

77 Čertorickaja, *Vorläufiger Katalog*, 324, 11.7.39; 566.

78 *Ibidem*, 324, 11.7.39; 605.

14. 139r12–148r22 (Прокло Цариградски, СРГ 5832 = ВНГ 1839; МДА 48⁷⁹, Волок 431⁸⁰; ≠ Супр)

ИЖЕ БЪ С(ВЕ)Т(Ы)ХЪ Ѡ(ТЪ)ЦЯ НЯШЕГО Іоанна злат(о)оустаго. слово. невѣрствниа ради фомы ап(о)с(то)ла. и Ѡ осезани ребра г(осподь)ниа по пасцѣ. бл(аго)с(ло)ви Ѡ(тѣ)чє : ~

Поч.: Се бо приспѣхъ вѣмъ длѣть повѣдати. длѣть ѿ мене подавающа еже бывають на ползоу, и вѣсь обогашающа. приходитъ бо пакы показати се фомѣ.

15. 148v1–157r22 (Јован Златоусти, СРГ 4425, РГ 59.473–478 [Крај се не подудара]; Мих⁸¹, НБС 645⁸², Герм⁸³, Гомир⁸⁴, МДА 48⁸⁵, ТСЛ 146⁸⁶)

БЪ ТОУЖДЕ НЕД(Ѣ)ЛЮ НОВОЮЮ, слово. ѿ сказанниа еоу(аг)г(е)льскаго. бл(аго)с(ло)ви Ѡ(тѣ)чє :

Поч.: фомѣ же єдинь ѿ обою на дес(е)те г(лаго)лємыи близньць. не бѣаше съ ними кгда приде Исусь. г(лаго)лаше же ємоу оученици видѣхомъ г(оспод)а.

16. 157v3–166r9 (Амфилохије Иконијски, СРГ 3236; Мих⁸⁷, НБС 645, Тих 50⁸⁸, Ф. I. 829⁸⁹, Гомир⁹⁰; ≠ Усп)

НЕД(Ѣ)ЛІЯ, .д. (= 4) ІѠАН(Я) АРХІЕП(И)СК(О)ПЯ КѠН(Ъ)СТАНТИНА ГРАД(А). слово Ѡ ослабленѣмъ. въ прѣполовєннє празд(ь)ника. и еже не соудити на лица. бл(аго)с(ло)ви Ѡ(тѣ)чє : ~

Поч.: Іакоже свѣтоноснаа лочна ноши тъмноє бѣлєши. и еже по земли. и еже по мору плавателємъ, и поутьникомъ свѣтъ сияющи. не блазнѣно шьствнє комоуж(ь)до съдѣвают(ь).

17. 166r10–169v11 (Псеудо-Јован Златоусти, СРГ 4652, Јо 7.14; Герм⁹¹, Ф. I. 829⁹², Тих 50⁹³, Волок 431⁹⁴, МДА 48⁹⁵)

БЪ СРѢД(ОУ). БЪ ПРѢПОЛ(О)ВЛЄННЄ ПРАЗД(Ъ)НИКЯ. ІѠАННА АРХІЕП(И)СКОПА КѠН(Ъ)СТАНТИНА ГРАД(А) ЗЛАТ(О)УСТАГО. слово. кгда възиде Исусь въ цр(ь)квь бл(аго)с(ло)ви Ѡ(тѣ)ч(е) :

Поч.: Идѣже бл(а)д(ь)ка іако источьникъ животоу тѣлесно придетъ. многыє и разанчныє истачають капле чл(о)в(ѣ)колюбнѣа. възиде на гороу съ оученикы по бл(а)женѣмъ вьскр(ь)сенн.

79 Ibidem, 375, 13.0.04; 566.

87 Mošin, *Ćirilski rukopisi*, 97.

80 Čertorickaja, *Vorläufiger Katalog*, 375, 13.0.04; 557; *Опись рукописей*, 55.

88 Христова, *Славянские рукописи*, 184.

89 Ibidem, 176.

81 Mošin, *Ćirilski rukopisi*, 97.

90 Мошин, *Ђирилски рукописи*, 86.

82 Штавланин-Ђорђевић *Ойис ѣирилских рукописи*, 337.

91 Мирчева, *Германов сборник*, 679.

92 Христова, *Славянские рукописи*, 176.

83 Мирчева, *Германов сборник*, 664.

93 Ibidem, 184.

84 Мошин, *Ђирилски рукописи*, 86.

94 Čertorickaja, *Vorläufiger Katalog*, 395, 15.0.03; 557; *Опись рукописей*, 55.

85 Čertorickaja, *Vorläufiger Katalog*, 376, 13.0.07; 565.

95 Čertorickaja, *Vorläufiger Katalog*, 395, 15.3.03; 566.

86 Ibidem, 376, 13.0.07; 636.

18. 169v12–176r16 (Псеудо-Јован Златоусти, СРГ 4651; Мих⁹⁶, Хлуд 55⁹⁷, Деч 84⁹⁸, Гомир⁹⁹, Тих 50¹⁰⁰, F. I. 829¹⁰¹)

Тогожде иже въ с(в)ѣт(ь)хъ ѡ(т)ъца нашего Іоанна архіеп(н)скопа кѡн(ь)станьстантина (!) град(а) злат(о)ѡустаго. слов(о). кгда възнде Іс(у)съ въ с(в)ѣт(и)лице прѣполовльшоу се празд(ь)никоу, и ѡ Мелхиседець : благослови, ѡтѣче : ~

Поч.: Шипькъ. ябелько же. и финиѣ. и прочіи плод(о)вѣ дрѣвесни. тѣлесны грѣтань ѡсладѣвають.

19. 176r17–196v21 (Псеудо-Јован Златоусти, СРГ 4592; Тих 50¹⁰², МДА 48¹⁰³, ВМЧ/новембар)

Нѣд(ѣ)лїа, ѣ. (= 5) Іоанна злат(о)ѡустаго слово. кгда исцѣли Х(ри)стоу съ слѣпца. ѡ судѣ. и ѡ м(н)лостыни. бл(а)гослови, ѡ(т)ъч(е) : ~

Поч.: Многа и различна соутъ с(в)ѣт(ь)хъ книгъ ѡученниа. єдина же бл(а)г(о)д(а)ть снѣжающа на всѣхъ. и єдинъ источникъ жченниа д(о)ухъ истинныхъ.

20. 197r1–203r22 (Псеудо-Јован Златоусти, СРГ 4534; F. I. 829¹⁰⁴)

Иже въ с(в)ѣт(ь)хъ ѡ(т)ъца нѣшего Іоанна злат(о)ѡустаго. архіеп(н)скопа кѡн(ь)стантина град(а). слово. на с(в)ѣтоу възнесеніе

Поч.: Свѣтль празд(ь)никъ Х(ри)с(то)ва смотренниа, просвѣщаютъ бо вѣрныхъ ср(ь)д(ь)ца, свѣтла же и прѣд(ь)стоющаго празд(ь)ника вещь. почто же свѣтла. въ прѣд(ь)лежещіи г(ла)голь покажемъ.

21. 203v1–209v10 (Псеудо-Јован Златоусти, СРГ 4532; F. I. 829¹⁰⁵; ≠ Мих, *Милеш¹⁰⁶)

Иже въ с(в)ѣт(ь)хъ ѡ(т)ъца нашего. Іоана архіеп(н)скопа кѡн(ь)стантина град(а) злат(о)ѡустаго, слово, в. (= 2) на възнесеніе г(о)спод(а) нашего Іс(у)х(ри)с(т)а. бл(а)гослови, ѡ(т)ъч(е) : ~

Поч.: Бл(а)гословень в(о)г(ь). бл(а)го вѣмѣ д(ь)н(ь)съ всѣмъ намъ възѡпити прор(о)чское слово, и вкоупѣ всѣмъ намъ вл(а)д(ь)коу вѣспѣти и г(ла)голати.

22. 209v11–216r1 (Псеудо-Епифаније Кипарски, СРГ 3770; Деч 147¹⁰⁷)

Иже въ с(в)ѣт(ь)хъ ѡ(т)ъца нашего Епифанниа архіеп(н)скопа кипрѣскаго. слово, на възнесеніе г(о)спод(а) нашего Іс(у)х(ри)с(т)а, бл(а)гослови, ѡ(т)ъч(е) : ~

96 Mošin, *Ćirilski rukopisi*, 97.

97 *Описание рукописей*, 67.

98 Богдановић, *Опис ћирилских рукописних књиѣа*, 336.

99 Мошин, *Ћирилски рукописи*, 86.

100 Христова, *Славянские рукописи*, 184.

101 *Ibidem*, 175.

102 *Ibidem*, 184.

103 Čertorickája, *Vorläufiger Katalog*, 407, 17.0.05; 566.

104 Христова, *Славянские рукописи*, 178.

105 *Ibidem*, 177.

106 Capaldo, *Contributi allo studio*, 230. – Капалдо је погрешио, побркао је поглавља 40 (Поч.: «Бѣвнь бѣ блгъ годъ всѣмъ») и 41 (Поч.: «Блгъ годъ днѣ»), и због тога није тачна тврдња „Originale greco sconosciuto“. Међутим, превод Псеудо-Златоустовог Слова СРГ 4532 (Поч.: Εὐλογητὸς ὁ θεός· Εὐκαίρον σήμερον ἄπαντας ἡμᾶς ἀναβοῆσαι) у Милешевском панагирику и Михановићевом хомилијару не одговара преводу Дамјановога зборника.

107 Богдановић, *Опис ћирилских рукописних књиѣа*, 584.

Поч.: Бл(аго)с(ло)влєнь б(ог)ъ. красота пати възложенаа тѣлоу глава. оукрашеніе же прызд(ь)никѡмь, д(ь)ньшнын прызд(ь)никъ.

23. 216r2–220v13 (Дијадох Фотикијски, СРГ 6107; Хил 467¹⁰⁸, Хил 473¹⁰⁹, Деч 147¹¹⁰, Рил4/11¹¹¹)

Диадоха еп(н)скопа Фотикіинскаго слово. на възнесеніе г(оспод)а нашего Ис(у)х(рн)с(т)а, бл(а)гословн, ѡ(тъ)чє : ~

Поч.: Приведи ми н(ь)ниа нюдєнскыє жьр'це. годь во побѣдныхъ словєсь. принеси сѣмо цр(ь)к(ь)вниче и х(рн)с(то)вь проповѣдннчє, г(аго)лн и напсиоуи, твоєи крѣпкон истинѣ.

24. 220v14–225v20 (Јован Егзарх; Усп¹¹², Мих¹¹³, ТСЛ 9¹¹⁴, МДА 48¹¹⁵)

Слово на възнесеніе г(оспод)а б(ог)а сп(а)са нашего Ис(у)х(рн)с(т)а. бл(а)гословн ѡ(тъ)чє : ~

Поч.: Веселите се н(є)б(є)са и радоуи се землє, понєже послѣднюю стѣноу прѣградѣ раздроушнвь Ис(у)сь.

25. 226r1–235v22 (Северијан Гавалски, СРГ 4211; F. I. 829¹¹⁶, Деч 147¹¹⁷, Рил 4/7¹¹⁸, Рил 4/11¹¹⁹)

Иже въ с(вє)т(ь)х(ь) ѡ(т)ьц(я) н(а)шєго Іѡанна злат(о)устаго, архіеп(н)скопа кѡн'стан-тина град(а). слово на с(вє)тоуоу петидєсетннцоу, бл(аго)с(ло)вн ѡ(тъ)чє : ~

Поч.: Всакын оубо д(ь)нь свѣтълъ. сл'ньтныє лоу'чє носєци ѡбцаго свѣта оукрашєдмын. тако во бл(а)д(ь)ка оукрасивъ тварь. привєдє посрѣд(ѣ).

26. 236r1–243v11 (Јован Златоусти, СРГ 4425, РГ 59.283–286/288 [Крај се разликује]; Погод 1024¹²⁰, Погод 850¹²¹)

Тогожде Іѡанна злат(о)устаго слово. ѿ сказанннє еоу(аг)г(є)льска, бл(аго)с(ло)вн, ѡ(тъ)ч(є) : ~

Поч.: Въ послѣднн д(ь)нь велнкааго прызд(ь)ника, звашє Ис(у)сь г(аго)лє, ацє кто жеждєть да придєть къ мнѣ и пиєть.

27. 243v12–252v8 (Псеудо-Јован Златоусти, СРГ 4536; Мих¹²², Хлуд 55¹²³, Гомир¹²⁴)

Тогожде Іѡанна злат(о)устаго, слово. ѡ с(вє)тѣмь д(оу)сѣ. на, н (= 50) тны д(ь)нь : ~

108 Д. Богдановић, *Кайалої ћирилских рукописи манастира Хиландара*, II, Београд 1978, 179.

109 Ibidem, 181.

110 Богдановић, *Опис ћирилских рукописних књиѡа*, 584.

111 *Опис на ржкописитъ въ библиотеката при Рилския манастир*, състави и нареди Е. Спространовъ, София 1902, 117.

112 Čertorickaja, *Vorläufiger Katalog*, 412, 17.4.02; 537.

113 Mošin, *Ćirilski rukopisi*, 97.

114 Čertorickaja, *Vorläufiger Katalog*, 412, 17.4.02; 539.

115 Ibidem, 412, 17.4.02; 566.

116 Христова, *Славянские рукописи*, 179.

117 Богдановић, *Опис ћирилских рукописних књиѡа*, 584.

118 *Опис на ржкописитъ*, 102.

119 Ibidem, 117.

120 Čertorickaja, *Vorläufiger Katalog*, 434, 19.0.38; 607.

121 Ibidem, 434, 19.0.38; 667.

122 Mošin, *Ćirilski rukopisi*, 97.

123 *Описание рукописей*, 68.

124 Мошин, *Ћирилски рукописи*, 87.

Поч.: Н(е)бо намь д(ь)ньс(ь) быс(ть) земля. не звѣздамь с н(е)б(е)се на землю
сьшьд(ь)шьемь.

28. 252v9–258v22 (Оригинал непознат; Тих 50¹²⁵, НБС 645¹²⁶, Деч 84¹²⁷, МДА
48¹²⁸, Волок 431¹²⁹)

Тогожде Іованна злат(о)оустаго слово. въ петидесетницѡу, бл(а)г(о)с(л)ови. ѡ(ть)чѣ : ~

Поч.: Д(оу)ховнѣи бл(а)г(о)д(а)ти с н(е)б(е)се намь просвѣтѣвши се. д(оу)ховно бо пѣниѣ,
д(оу)ховнымь въспое с(вѣ)т(а)го д(оу)ха бл(а)г(о)д(а)тню.

29. 259r1–266v17 (Јован Златоусти, СРГ 4343; Усп¹³⁰, ТСЛ 9¹³¹, Златоуст Ја-
гиѣа¹³², Тих 50¹³³)

на сьшьствниѣ с(вѣ)т(а)го д(оу)ха слово. бл(а)г(о)с(л)ови ѡ(ть)чѣ : ~

Поч.: Паки намь ѡ дроузи радость. паки празд(ь)никь свѣтъль. паки веселиѣ
д(оу)ховноѣ, чѣсо же ради толнко веселиѣ. понѣже с(вѣ)тын д(оу)хъ къ намь снидѣ.

30. 266v18–270r6 (Василије Селевкијски / Прокло Цариградски, СРГ 6665;
Тих 50¹³⁴, Рил 4/11¹³⁵, Хил 384¹³⁶, МДА 48¹³⁷)

Василни еп(и)ск(о)па исаврѣнскаго град(а) селевѣкниѣ, слово ѡ томьжде :

Поч.: Чѣста оубо намь нь оуспѣшна д(оу)ши цр(ь)ковнаѣ позорниѣ. оучениѣ бо
сдържанниѣ, въ нѣже пришьдѣ прилежѣше и г(ла)голюще ѣзыки.

31. 270r7–272r5 (Прокло Цариградски, СРГ 5815; Мих¹³⁸, Герм¹³⁹, Гомир¹⁴⁰,
МДА 48¹⁴¹)

с(вѣ)таго ѡ(ть)ца нашего Прокла, архнеп(и)скопа ц(ѣ)сариград(а) слово, на петидесетнын
д(ь)нь, бл(а)г(о)с(л)ови ѡ(ть)чѣ : ~

Поч.: Д(ь)н(ь)сь брат(ь)ѣ наидѣ с(вѣ)т(а)го д(оу)ха бл(а)г(о)д(а)ть. начиняюци се ѿ
д(ь)ньшнѣаго д(ь)не. и ѡбходѣще времѣ даже и до сего д(ь)не. и велѣаема бываѣтъ.

32. 272r6–290v17 (СРГ 3585, Кирил Јерусалимски, Оглашење 16¹⁴²; ТСЛ 146¹⁴³)

о с(вѣ)тѣмь д(оу)сѣ слово. на петидесетнын д(ь)нь. бл(а)г(о)с(л)ови ѡ(ть)чѣ : ~

125 Христова, *Славянские рукописи*, 185.

135 *Опись на ржкописитъ*, 118.

126 Штавланин-Ђорђевић, *Ойис ћирилских
рукойиса*, 337.

136 Богдановић, *Каѣалоѣ ћирилских руко-
йиса*, 151.

127 Богдановић, *Ойис ћирилских рукойисних
књиѣа*, 336.

137 *Čertorickaja, Vorläufiger Katalog*, 448, 20.0.10;
566.

128 *Čertorickaja, Vorläufiger Katalog*, 428, 19.0.10;
566.

138 Mošin, *Ćirilski rukopisi*, 97.

129 *Ibidem*, 428, 19.0.10; 557; *Опись рукопи-
сей*, 56.

139 Мирчева, *Германов сборник*, 696.

140 Мошин, *Ѓирилски рукойиса*, 87.

130 *Čertorickaja, Vorläufiger Katalog*, 426, 19.0.02;
537.

141 *Čertorickaja, Vorläufiger Katalog*, 429, 19.0.11;
566.

131 *Ibidem*, 426, 19.0.02; 539.

142 Уп. А. Vaillant, *La traduction vieux-slave des
Catéchèses de Cyrille de Jérusalem*, *Byzantinosla-
vica IV* (Prague 1932) 253–302.

132 Христова, *Славянские рукописи*, 55.

133 *Ibidem*, 185.

143 *Čertorickaja, Vorläufiger Katalog*, 426, 19.0.42;
636.

134 *Ibidem*, 185.

Поч.: Д(оу)ховно и истинно трѣбѣ кс(тъ) дарь. да ѿ с(вѣ)тѣмь д(оу)сѣ побесѣдоуемь
не да еже по дос(т)оннствоу реч(е)мь,

33. 290v18–297r22 (Псеудо-Јевсевије Александријски, СРГ 5525 = ВНГ 635с;
ВМЧ/Нов., Чув 1¹⁴⁴, Беломор 4¹⁴⁵)

С(вѣ)т(а)го ѿ(тъ)ца нашего кевксина. еп(н)скопа град(а) Ялѣзандріе. слово. о с(вѣ)тѣи
нед(ѣ)ли. бл(аго)с(ло)ви, ѿ(тъ)че : ~

Поч.: По оутрѣни въ с(вѣ)тоу ю нед(ѣ)лю, сѣдещоу бл(а)женномоу Кевксину еп(н)скопоу,
пришѣд(ѣ) Ялѣзандръ въпроси бл(а)женаго г(ла)голи. г(оспод)и мои чесо ради не дѣлаемь
въ нед(ѣ)лю.

34. 297v1–308v23 (Јован Златоусти, СРГ 4365; Рил 4/11¹⁴⁶; ≠ Усп, ТСЛ 9, Мих)

Иже въ с(вѣ)т(а)х(ѣ) ѿ(тъ)ца нашего Іоанна злат(о)устаго. архіеп(н)скопа константина
града. похвала въсѣмь с(вѣ)т(а)мь. бл(аго)с(ло)ви, ѿ(тъ)че : ~

Поч.: Понже петидесетницоу с(вѣ)т(а)го празд(ѣ)ника съврѣшисю. пате же и еце не
мнло идоше седмочисльни д(ѣ)нии, и пакы приспѣ намь м(оу)ч(е)нникомь съборь.

Попис скраѣница

БАН – Библиотека Академије наука (Санкт-Петербург)

Беломор – БАН, Беломорска збирка (Беломорское собрание)

ВМЧ – Великие Минеи Четы

Волок – РГБ, Збирка Јосифо-Волоколамског манастира

Герм – Германов зборник

Гомир – Панагирик из манастира Гомирја

Деч – Збирка Дечанског манастира

Клоц – Клочев зборник

МДА – РГБ, Збирка Московске духовне академије

Милеш – Милешевски панагирик

Мих – Михановићев хомилијар

НБС – Народна библиотека Србије

Погод – РНБ, Збирка Погодина

Рил – Рилски манастир

РГБ – Российская Государственная Библиотека (Москва; бивша Ленинска
библиотека)

РНБ – Российская Национальная Библиотека (Санкт-Петербург; бивша Го-
сударственная Публичная Библиотека)

144 Ibidem, 495, 44.0.03; 587.

146 *Опись на ржкописитъ*, 118.

145 Ibidem, 495, 44.0.03; 625.

ДАМЈАНОВ ЗБОРНИК
(БЕЧКИ СЛОВЕНСКИ
РУКОПИС БР. 24):
СЛОВЕНСКЕ ПАРАЛЕЛЕ
И ВИЗАНТИЈСКИ ИЗВОРИ

САНУ – Архив Српске академије наука и уметности

Супр – Супрасаљски рукопис

Тих – РНБ, Збирка Тиханова

ТСЛ – РГБ, Збирка Троице-Сергијеве лавре

Усп – Успенски зборник

ХАЗУ (= HAZU) – Архив Хрватске академије знаности и умјетности (Hrvatska Akademija znanosti i umjetnosti)

Хил – Хиландарски манастир

Хлуд – ГИМ, Збирка Хлудова

Чув – РГБ, Збирка Чуванова

Чуд – ГИМ, Збирка Чудова манастира

FI.829 – РНБ, Основна збирка (Основное собрание)

BHG – *Bibliotheca hagiographica graeca* (Troisième édition, mise à jour et considérablement augmentée par François Halkin, Bruxelles 1957)

CPG – Maurice Geerard, *Clavis patrum graecorum*, I–V, Turnhout 1983–1987.

DER SAMMELBAND DES DAMJAN
(CODEX VINDOBONENSIS SLAVICUS NO 24):
SLAVISCHE PARALLELEN UND BYZANTINISCHE ORIGINALA

JOHANNES
REINHART

Der Sammelband des Damjan, eine serbisch-kirchenslavische Handschrift mit 310 Blatt aus dem 14. Jahrhundert, die ursprünglich im Athoskloster Hilandar aufbewahrt wurde, kam 1827 durch Kauf an die Wiener Hofbibliothek (heute: Österreichische Nationalbibliothek). Der Sammelband beinhaltet Väterhomilien für die Zeit von Ostern bis zum Sonntag Allerheiligen, es handelt sich also um ein Festhomiliar zum Blumentriodion. Die Mehrzahl der Texte sind Übersetzungen byzantinischer Autoren. Folgende Autoren sind belegt: Amphilochios von Ikonium, Basilios von Seleukia, Gregor von Antiochien, Diadochos von Photike, Pseudo-Epiphanius von Zypern, Pseudo-Eusebios von Alexandrien, Johannes Chrysostomos, Kyrill von Jerusalem, Leontios von Jerusalem, Proklos von Konstantinopel und Severian von Gabala. Daneben sind je eine Predigt von Johannes dem Exarchen und Klemens (Kliment) von Ochrid sowie das aus dem Lateinischen übersetzte apokryphe Nicodemus-Evangelium vorhanden, insgesamt 34 Texte. Eine Reihe von Texten wurde bereits in altkirchenslavischer Zeit übersetzt, was sich aus ihrer Präsenz im Codex Clozianus und Codex Suprasliensis, aber auch in einer Reihe alter kirchenslavischer Handschriften (z.B. Uspenskij sbornik, Mihanović-Homiliar, Jagić-Zlatoust, German-Sammelband) ergibt. Jedoch muss die Übersetzung einer Anzahl von Texten auf Grund von sprachlichen Merkmalen erst später entstanden sein. Diese Texte gehen teilweise auf mittelbulgarische Vorlagen zurück. Der Damjan-Sammelband enthält etliche Übersetzungen von byzantinischen Originalen, die im *Clavis patrum graecorum* nicht verzeichnet sind. Diese Übersetzungen sollten in einem künftigen Supplement-Band. der CPG unbedingt berücksichtigt werden.